

Nr 108.

Ankom till Riksdagens kansli den 11 maj 1911 kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse af 46 § i förordningen angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket den 26 januari 1894.

(2:a Afd.)

I en till Riksdagen den 31 nästlidne mars aflåten, till jordbruksutskottets förberedande handläggning hänvisad proposition, nr 182, har Kungl. Maj:t under återopande af bifogadt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för samma dag föreslagit Riksdagen att antaga följande

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse af 46 § i nådiga förordningen angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket den 26 januari 1894.

Härmed förordnas, att 46 § i nådiga förordningen angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket den 26 januari 1894 skall erhålla följande ändrade lydelse:

Bihang till Riksd. prot. 1911. 8 Saml. 50 Häft. (Nr 108.)

46 §.

Å de skogar, hvarom stadgas i kap. I, III och IV, samt å sådana i kap. II och V omförmälda skogar, hvilka stå under skogsstatens vård och förvaltning, äfvensom å kronohemmans eller krononybyggens områden, kronoöfverloppsmarker, oafvittrade skogar och sågverkens mot skogsränta utbrutna områden i de sex norra länen skall all afverkning ske efter utsyning i vederbörlig ordning af jägmästare eller, där det enligt gällande instruktion för skogsstaten är medgifvet, af skogsbetjänt, såvidt ej afverkningen äger rum till husbehof eller i öfrigt jämligt hvad i 57 § sägs; ägande i fråga om kronans utarrenderade jordbruksdomäner samt sådana civila och ecklesiastikå boställen, hvilka icke brukas af boställshafvare, jägmästaren leda äfven sådan afverkning, som sker till husbehof.

Vid utsyning, hvarom nu är sagdt, skola träd, som vid roten hålla 15 centimeter i genomskärning eller därutöfver, med kronomärke stämplas.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för ifrågavarande proposition har departementschefen till det vid propositionen i utdrag fogade statsrådsprotokollet anfört följande:

»Uti underdånig skrifvelse den 27 oktober 1909 har domänstyrelsen på anförda skäl hemställt om viss ändring i 46 § i nådiga förordningen angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket den 26 januari 1894. Därefter har jämväl Jönäkers härads allmänningsstyrelse i skrifvelse den 3 december 1909 inkommit med en underdånig framställning i enahanda syfte, och anhåller jag att nu få underställa denna fråga Eders Kungl. Maj:ts pröfning.

Förhållandet är följande.

I första stycket af 46 § i nämnda nådiga förordnings kap. VIII bestämmes, bland annat, att å de skogar, hvarom stadgas i kap. II, V och VI af ifrågavarande förordning, all afverkning skall ske efter utsyning af jägmästare eller, i visst fall, af skogsbetjänt, såvidt ej afverkningen äger rum till husbehof.

Kap. II af förordningen innehåller föreskrifter om häradsallmänningar. Beträffande dessa allmänningar, hvilka samtliga stått under skogsstatens vård och förvaltning, intill dess nådiga förordningen den 29 juni 1866 angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket trädde i kraft, gäller numera, enligt 7 § i 1894 års förordning, att delägarna äro berättigade att själfva öfvertaga häradsallmännings vård och

förvaltning med villkor, dels att hushållningsplan för allmanningen blifvit af domänstyrelsen fastställd och de för indelningen nödiga arbeten på delägarnas bekostnad utförda, dels ock att för allmanningen finnes i viss ordning uppgjort och fastställt reglemente, och, enligt 9 §, att, om delägarna ej öfvertagit allmännings vård och förvaltning, densamma skall fortfarande ombesörjas af skogsstaten. I 8 § stadgas, beträffande allmanning, hvars vård och förvaltning öfvertagits af delägarna, att vederbörande skogstjänstemän skola hålla uppsikt öfver iakttagandet af de i afseende å skogshushållningen meddelade föreskrifter, och att, om försummelse härutinnan finnes hafva ägt rum eller om å allmanningen sker större afverkning, än enligt hushållningsplanen är tillåtet, Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande äger förordna, att allmanningen skall ställas under skogsstatens vård och förvaltning.

I kap. V af förordningen, sådant detta kapitel lyder enligt nådiga förordningen den 24 juli 1903, lämnas bestämmelser om skogar å allmänna inrättningars hemman, som icke innehafvas med stadgad åborätt. Sådan skog må, där Kungl. Maj:t för visst fall så förordnar, ställas under vård och förvaltning af skogsstaten. Eljest åligger det vederbörande skogstjänsteman att hålla tillsyn och kontroll öfver skogsskötseln, och äger han att, om öfverträdelse af hushållningsplanen eller vanvård af skogen äger rum, härom göra anmälan. Dylik anmälan kan föranleda skogens ställande under skogsstatens vård och förvaltning.

Kap. VI af 1894 års förordning upptager föreskrifter om skogar å krono- och allmänna inrättningars hemman, som innehafvas med stadgad åborätt. Dessa skogar få i allmänhet endast användas till husbehof och blott efter särskildt tillstånd af vederbörande myndighet till afsalu, i hvilket fall äfven för dylik skog hushållningsplan skall fastställas af domänstyrelsen, hvarjämte skogsstatens tjänstemän och kronobetjäningen hafva att hålla tillsyn öfver planens iakttagande samt, där öfverträdelse eller försummelse finnes föreligga, göra anmälan. Särskilda bestämmelser gälla med afseende å vissa hemman af ifrågavarande art inom de sex norra länen.

Enär, såsom jag redan nämnt, 46 § af förordningen upptager uttrycklig föreskrift, att, där ej fråga är om afverkning till husbehof, all afverkning å de skogar, hvarom i bland annat kap. II stadgades, skulle ske efter utsyning af jägmästare eller skogsbetjänt, har domänstyrelsen i skrifvelse den 21 november 1908 till rikets öfverjägmästare anmodat dessa tillse, att utsyning och stämpling i vederbörlig ordning ägde rum å samtliga häradsallmänningar, vare sig de stode under skogsstatens eller allmänningsdelägarnas vård och förvaltning.

Domän-
styrelsen den
27 oktober
1909.

Då domänstyrelsen sedermera år 1909 afgaf förslag till ny instruktion för skogsstaten inkom styrelsen samtidigt med sin ofvan omnämnda skrivelse den 27 oktober 1909, däri styrelsen, bland annat, bekräftande 46 § i 1894 års skogsordning anförde följande.

Af paragrafens affattning ansåge domänstyrelsen framgå, att utsyning skulle ske, förutom å andra skogar, jämväl å häradsallmänningar, vare sig de stode under skogsstatens eller under delägarnas vård och förvaltning, samt å allmänna inrättningars hemman, både då de innehades med stadgad åborätt och utan sådan åborätt, vare sig de stode under skogsstatens förvaltning eller icke. Att sådan utsyning, som i 46 § sägs, skulle äga rum i fråga om skogar, som vore ställda under skogsstatens vård och förvaltning, föranledde nu ej förslag till ändring. Däremot ansåge styrelsen, att utsyning och stämpling genom skogsstatens försorg icke borde kunna behöfva ske å häradsallmänningar, som stode under delägarnes vård och förvaltning, å allmänna inrättningars hemman, som icke innehades med stadgad åborätt och hvilkas skogar icke ställts under skogsstatens vård och förvaltning, ej heller å sådana allmänna inrättningars hemman, som innehades med stadgad åborätt.

I fråga om *häradsallmänning*, hvars vård och förvaltning öfvertagits af delägarna, funnes enligt bestämmelserna i 7 § hushållningsplan och reglemente fastställda. Jägmästaren skulle enligt 8 § hålla uppsikt öfver att de i afseende på skogshushållningen meddelade föreskrifter iakttoges. Funnes härutinnan försummelse hafva ägt rum och företoges ej rättelse inom viss förelagd tid, eller skedde å allmänning större afverkning, än enligt hushållningsplanen vore tillåtet, skulle allmänningen ställas under skogsstatens vård och förvaltning. Garantier funnes alltså för att skogshushållningen blefve väl tillgodosedd, utan att utsyning skedde på i 46 § bestämdt sätt. Sådan utsyning syntes ej heller förutsättas i 8 §, då däri ifrågasattes, att större afverkning kunde ske än enligt hushållningsplanen vore tillåtet. Om meningen vore, att träden skulle på sätt i 46 § sägs vara af skogstjänsteman eller skogsbetjänt stämplade, förr än afverkning finge ske, borde detta sagts. Påföljden för att mot bestämmelserna afverka ostämplade träd borde ock blifvit större än för ett öfverskridande af hushållningsplanen. Det torde ock bäst motsvara innebörden af att delägarna själfva handhade skogens vård och förvaltning, att de därvid tillika ägde bestämman angående trädens utmärkande före afverkningen. Missnöje från delägare i häradsallmänning, hvilka själfva öfvertagit skogens vård och förvaltning, hade ock försports därmed, att stämpling det oaktadt skulle ske enligt 46 §.

Äfven angående *allmänna inrättningars hemman*, som icke innehades under stadgad åborätt, funnes fullt tillräckliga garantier för att afverkningen skulle på rätt sätt utföras, utan att träden dessförinnan stämplades genom skogsstatens försorg. Om öfverträdelse af hushållningsplan eller vanvård af skogen förekomme, ägde nämligen jägmästaren anmäla detta för domänstyrelsen, som, förutom annat, kunde göra framställning om skogens ställande under skogsstatens vård och förvaltning. Något sådant fall hade emellertid hittills icke förekommit.

Beträffande slutligen *skogar å krono- samt allmänna inrättningars hemman*, som innehades med stadgad åborätt, ville styrelsen erinra därom, att förordningen icke förutsatte dessas ställande under skogsstatens vård och förvaltning, utan allenast deras ställande under viss tillsyn af skogsstatens tjänstemän och kronobetjäningen, då åbo erhållit rätt begagna skogen till afsalu enligt fastställd hushållningsplan. Följden af öfverträdelse af denna plan kunde blifva, att Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande tillsvidare förbjöde skogens begagnande annorledes än till husbehof. Endast angående de kronohemmans åbor samt nyhemmans- och nybyggesinnehafvare i de sex norra länen tillkommande skogar torde fortfarande böra ifrågakomma, att utsyning af saluvirke skulle ske genom skogsstatens försorg; men då dessa skogar vore särskildt angifna i 46 § torde i sistnämnda paragraf någon hänvisning till kap. VI icke behöfva göras.

Då det vore af betydelse, att skogsstatens personal icke i andra fall, än som befunnes vara nödiga, upptoges af utsyningsarbeten å allmänna skogar, ville styrelsen med stöd af hvad nu framhållits hemställa, att första stycket af 46 § skogsordningen måtte erhålla följande ändrade lydelse:

»Å alla skogar, hvarom stadgas i kap. I, III och IV, samt å sådana under kap. II och V omförmälda skogar, hvilka stå under skogsstatens vård och förvaltning, äfvensom å kronohemmans — — — — till husbehof».

Jönåkers härads allmänningstyrelses ofvan nämnda skrifvelse den 3 december 1909 afser de i 46 § förekommande bestämmelser angående häradsallmänningar och har allmänningstyrelsen påkallat Eders Kungl. Maj:ts åtgärd till förekommande af att utsyning af skogsstaten för framtiden skulle kräfves beträffande sådana allmänningar, hvilka vårdas och förvaltas af delägarna. I berörda skrifvelse anför allmänningstyrelsen, bland annat, följande.

Domänstyrelsen hade i skrifvelsen den 21 november 1908, under åberopande af 46 § i förordningen den 26 januari 1894, anmodat öfverjägmästarna tillse, att utsyning och stämpling i vederbörlig ordning ägde

Jönåkers
härads
allmänning-
styrelse.

rum å samtliga häradsallmänningar, vare sig de stode under skogsstatens eller allmäningsdelägarnas förvaltning och vård.

Genom denna skrifvelse hade ändring skett i den dittills tillämpade praxis angående skötseln af häradsallmänningar, som stode under delägarnas vård och förvaltning, och komme således utsyning att hädanefter fordras för hvarje, om än aldrig så obetydlig afverkning å dylika allmänningar.

Stadgandet i 7 § af ifrågavarande förordning, att delägarna i häradsallmänning vore berättigade att själfva öfvertaga dess vård och förvaltning, vore emellertid så vidtomfattande, att det ovillkorligen måste afse jämväl att medföra befogenhet för delägarna att vidtaga den viktigaste af alla förvaltningsåtgärder, utsyningen. Af andra stadganden i samma kapitel framginge ock, att detta varit lagens mening. Det generella stadgandet i 46 §, att all afverkning till afsalu å allmänna skogar skulle ske efter utsyning af jägmästare eller skogsbetjänt, torde hafva fått sin omfattande lydelse genom förbiseende. För öfrigt vore det, beträffande tolkningen af förordningens föreskrifter, riktigare att låta dess speciella bestämmelser förklara och eventuellt begränsa de allmänna stadgandena än att låta ett allmänt stadgande förrycka den i och för sig alldeles tydliga innebörden af en viss specialbestämmelse.

Hvad anginge frågan om lämpligheten af utsyningstvång, ville allmäningsstyrelsen framhålla, att sådant tvång ingalunda vore från skogsvårdssynpunkt önskvärdt utan tvärtom kunde blifva till verkligt hinder för ett rationellt nyttjande af skogen. Det detaljerade beroendet af skogsstaten verkade naturligtvis alltid tyngande på förvaltningen, som härigenom lättare blefve slentrianmessig, samt vore ägnadt att motverka det enda verkligt tillfredsställande sättet för de större allmänningarnas skötsel, nämligen anställandet af särskildt fackutbildade skogschefer. Äfven från ekonomisk synpunkt vore utsyningstvånget mycket beklagligt. I följd af detsamma blefve nämligen den viktiga möjligheten att inom hushållningsplanens ram lämpa afverkningarna efter konjunkturerna på marknaden fullständigt beroende på revirförvaltarens tid och intresse, hvilket måste vara mindre gynnsamt, enär dessa tjänstemän vore strängt upptagna af andra tjänsteåligganden. Äfven måste utsyningstvånget betraktas såsom ett onödigt slöseri med jägmästarnas krafter. Fullt betryggande garanti mot allmänningarnas vanskötsel torde nämligen förefinnas det förutan. Hushållningsplanerna vore ju så detaljerade, att de icke lämnade rum för någon farlig rörelsefrihet, och deras riktiga efterlefnad kunde förvisso kontrolleras på ett tillfredsställande sätt utan utsyningstvång, helst jägmästarna efter detsammas

afskaffande finge väsentligt ökad tid för sin kontrollerande verksamhet. Något fall af vanvård beträffande häradsallmänning hade icke heller, allmänningsstyrelsen vederligen, förekommit under den tid, då utsynings-tvång ej ansetts föreligga.

Allmänningsstyrelsen hemställde alltså, att Eders Kungl. Maj:t måtte antingen afgifva förklaring, att 46 § i förordningen den 26 januari 1894 icke borde så tolkas, att det däri stadgade utsynings-tvång afsåge häradsallmänningar, som stode under delägarnas vård och förvaltning, eller ock gå i författning om sådan ändring af berörda §, att densamma ej vidare kunde tolkas på nämnda sätt.

Domänstyrelsen har i underdånigt utlåtande den 15 december 1909 i anledning af allmänningsstyrelsens omförmälda framställning uppgifvit, att domänstyrelsens skrivelse den 21 november 1908 aflåtits till förekommande af, att bestämmelserna rörande utsyning blefve tillämpade olika inom olika revir, äfvensom erinrat om sitt förut afgifna förslag till ändring i 46 § af förordningen den 26 januari 1894.

Domänstyrelsen
den 15
december
1909.

Att den i 46 § i nu ifrågakommande förordning upptagna uttryckliga bestämmelsen om utsynings-tvång å alla de med förordningens kap. II, V och VI afsedda skogar svärligen låter sig förenas med ordalydelsen i stadgandena uti nämnda tre kapitel, synes mig uppenbart.

Departements-
chefen.

Hvad till en början häradsallmänningarna beträffar, synas de i kap. II, §§ 7, 8 och 9 meddelade bestämmelserna gifva vid handen, att, där häradsallmänningens vård och förvaltning öfvertagits af delägarna, skogsstatens befattning med allmänningen är inskränkt till att hålla uppsikt öfver iakttagandet af de beträffande skogshushållningen meddelade föreskrifter, under det att delägarna få själfva handhafva skogshushållningen och äro skyldiga följa omförmälda föreskrifter, vid äfventyr att allmänningens vård och förvaltning åter kommer att öfvertagas af skogsstaten. Sålunda synas bestämmelserna i kap. II icke gärna kunna tolkas sålunda, att afverkning å allmänning, som vårdas och förvaltas af delägarna, ej får ske utan föregående utsyning af jägmästare eller skogsbetjänt. Före utfärdandet af domänstyrelsens ofvan berörda cirkulärskrivelse den 21 november 1908 läser ej heller utsyning genom skogsstatens försorg å sådana allmänningar, hvarom nu är fråga, hafva förekommit.

Äfven förarbetena till förordningen den 26 januari 1894 gifva stöd för den nu af mig uttalade uppfattning rörande innebörden af bestämmelserna i kap. II af förordningen. I det förslag, som först utarbetades och remitterades till vederbörande för granskning, motsvarades förord-

ningens uttryck »vård och förvaltning» i 7, 8 och 9 §§ af orden »bevakning och skötsel», likasom förhållandet var i 1866 års förordning. Den nuvarande lydelsen erhöilo samma §§ först i ett af domänstyrelsen upprättadt förslag till författning i ämnet, och anförde domänstyrelsen beträffande detta förslag följande:

»I §§ 7, 8 och 9 är uttrycket »bevakning och skötsel» utbytt mot »vård och förvaltning», enär med »bevakning och skötsel» afses, i fråga om allmäningsdelägaras åtgärd med allmänning, hvad som motsvaras af skogsstatens arbete å sådan allmänning, när den är ställd under dess vård och förvaltning, och enär det genom de olika uttrycken på samma sak uppstått förvecklingar, så att, för att anföra ett exempel, en häradsrätt funnit det af nuvarande ordalydelse framgå, att en allmänning på samma gång kan stå under skogsstatens vård och förvaltning och allmäningsdelägarnas bevakning och skötsel.»

I fråga därefter om de i kap. V omförmälda skogar å allmänna inrättningars hemman, som icke innehafvas med stadgad åborätt, torde, att döma efter ordalagen i detta kapitels föreskrifter, den tillsyn och kontroll, som det tillkommer vederbörande skogstjänsteman att utföva, därest skogen icke står under vård och förvaltning af skogsstaten, ej kunna afse en så specifik åtgärd som utsyning, hvilken ju utgör ett moment i skogens förvaltning. Beträffande afverkningens riktiga utförande finnes ju ock tillräcklig garanti genom omförmälda stadganden rörande tillsyn och kontroll samt påföljd för öfverträdelse af hushållningsplanen, hvadan något behof af utsyning genom skogsstatens försorg uppenbarligen ej föreligger.

Hvad slutligen angår de i kap. VI af 1894 års förordning upptagna föreskrifter om skogar i krono- och allmänna inrättningars hemman, som innehafvas med stadgad åborätt, gifva dessa stadganden, fränsedt de särskilda bestämmelser, som gälla med afseende å vissa hemman af ifrågavarande art inom de sex norra länen, ej anledning antaga, att utsyning genom skogsstatens försorg skulle i något fall krävas för afverkning å sådan skog, utan synas snarare gifva vid handen, att åbon äger uteslutande handhafva afverkningen.

Under nu angifna förhållanden och med hänsyn särskildt till hvad domänstyrelsen i sin skrifvelse den 27 oktober 1909 anført, synes det mig vara af vikt, att gifva 46 § sådan affattning, att däraf tydiligen framgår, att utsyning genom skogsstatens försorg icke skall erfordras vare sig å sådana häradsallmänningar eller skogar till de i kap. V afsedda hemman, som icke stå under skogsstatens vård och förvaltning, eller å skogarna till åbohemman inom södra och mellersta Sverige. Från

skogsvårdssynpunkt torde dylik utsyning icke vara erforderlig och det lär i alla händelser vara att anse såsom lämpligt, att skogsstatens förvaltande och bevakande personal icke vid sidan af sina allt mer kräfvande åligganden i öfrigt jämväl betungas med utsyningsförrättningar å områden, där sådana förrättningar icke äro att anse såsom oumbärliga.

Beträffande paragrafens affattning har jag i hufvudsak intet att erinra mot den af domänstyrelsen föreslagna lydelsen, och har jag i nära öfverensstämmelse härmed låtit uppgöra förslag till ändrad lydelse af berörda paragraf.»

Utskottet har vid granskning af ifrågavarande förslag icke funnit anledning att mot detsamma framställa någon erinran och får alltså hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 11 maj 1911.

På jordbruksutskottets vägnar:

THEODOR ODELBERG.